

О‘ЗBEKISTONNI SHARQ DAVLATLARI BILAN XALQARO ALOQALARI

Xolmatova Dilshodabonu Donyorjon qizi

*Jahon iqtisodiyoti va diplomatiya universiteti
Xalqaro munosabatlar fakulteti 2- kurs talabasi*

Annotatsiya: *Ushbu mavzuda O‘zbekistonning Sharq davlatlari bilan xalqaro aloqalari, ularning tarixiy ildizlari va zamonaviy rivojlanish yo‘nalishlari tahlil qilinadi. Xususan, Xitoy, Yaponiya, Janubiy Koreya hamda Turkiya kabi davlatlar bilan siyosiy, iqtisodiy va madaniy hamkorlik masalalari ko‘rib chiqiladi. Shuningdek, tarixiy jihatdan Buyuk Ipak yo‘li orqali shakllangan aloqalarning bugungi kundagi ahamiyati yoritiladi. Zamonaviy bosqichda savdo-iqtisodiy hamkorlik, investitsiya loyihalari, transport-kommunikatsiya tizimlari hamda ta‘lim va madaniyat sohasidagi aloqalarning kengayib borayotgani tahlil qilinadi.*

Kalit so‘zlar: *O‘zbekiston, xalqaro aloqalar, Sharq davlatlari, tashqi siyosat, hamkorlik, savdo-iqtisodiy aloqalar, investitsiya, Buyuk Ipak yo‘li, strategik sheriklik, madaniy aloqalar.*

Аннотация: *В данной работе анализируются международные связи Узбекистана со странами Востока, их исторические корни и современные направления развития. В частности, рассматриваются вопросы политического, экономического и культурного сотрудничества с такими странами, как Китай, Япония, Южная Корея и Турция. Также освещается значение связей, сформировавшихся в историческом контексте Великого шелкового пути, в современных условиях. Анализируется расширение торгово-экономического сотрудничества, инвестиционных проектов, транспортно-коммуникационных систем, а также связей в сфере образования и культуры на современном этапе.*

Ключевые слова: *Узбекистан, международные отношения, страны Востока, внешняя политика, сотрудничество, торгово-экономические связи, инвестиции, Великий шелковый путь, стратегическое партнёрство, культурные связи.*

Abstract: *This study analyzes Uzbekistan’s international relations with Eastern countries, their historical roots, and modern development trends. In particular, it examines political, economic, and cultural cooperation with countries such as China, Japan, South Korea, and Turkey. It also highlights the contemporary significance of relations formed through the historical Great Silk Road. At the present stage, the expansion of trade and economic cooperation, investment projects, transport and communication systems, as well as ties in education and culture are analyzed.*

Key words: *Uzbekistan, international relations, Eastern countries, foreign policy, cooperation, trade and economic relations, investment, Great Silk Road, strategic partnership, cultural relations.*

Bugungi globallashuv sharoitida davlatlar o'rtasidagi hamkorlik va o'zaro aloqalarni rivojlantirish milliy rivojlanishning muhim omili hisoblanadi. O'zbekiston Respublikasi strategik jihatdan Markaziy Osiyoda joylashgan bo'lib, qadimiy tarixiy va madaniy merosga ega mamlakat sifatida Sharq davlatlari bilan aloqalarda alohida ahamiyatga ega. Mustaqillikka erishganidan so'ng, O'zbekiston o'z tashqi siyosatida mustaqil va pragmatik yo'lni tanlab, mintaqaviy va global miqyosda hamkorlikni faollashtirishga katta e'tibor qaratmoqda.

Sharq davlatlari bilan aloqalar O'zbekiston uchun nafaqat siyosiy va iqtisodiy manfaat, balki tarixiy va madaniy ildizlar bilan bog'liqdir. Tarixan O'zbekiston hududi Buyuk Ipak yo'li orqali Sharq va G'arbni bog'lab, ko'plab savdo-iqtisodiy, ilmiy, madaniy va ma'naviy aloqalarning shakllanishiga zamin yaratgan. Ushbu tarixiy tajriba bugungi kunda ham mamlakatning strategik sheriklik siyosatini shakllantirishda muhim rol o'ynaydi.

Xususan, Xitoy, Yaponiya, Janubiy Koreya va Turkiya kabi davlatlar bilan o'zaro aloqalar har tomonlama kengayib bormoqda. Siyosiy muloqot va diplomatik hamkorlik, savdo-iqtisodiy loyihalar, yirik investitsiya tashabbuslari, transport va logistika sohalaridagi integratsiya, shuningdek, ta'lim, madaniyat va turizm sohalaridagi aloqalar bugungi munosabatlarning asosiy yo'nalishlarini tashkil etadi. Shu bilan birga, xorijiy investitsiyalarni jalb qilish va zamonaviy texnologiyalarni joriy etish O'zbekistonning iqtisodiy salohiyatini oshirishga xizmat qilmoqda. Shu sababli, O'zbekistonning Sharq davlatlari bilan xalqaro aloqalarini, ularning tarixiy ildizlari va zamonaviy rivojlanish yo'nalishlarini o'rganish dolzarb ilmiy masala hisoblanadi. Mazkur mavzuni tahlil qilish nafaqat nazariy jihatdan, balki amaliy ahamiyat nuqtai nazaridan ham muhim bo'lib, mamlakatning mintaqaviy va global siyosatdagi o'rnini yanada mustahkamlashga xizmat qiladi.

Savdo-iqtisodiy hamkorlik

O'zbekistonning Sharq davlatlari bilan savdo aloqalari so'nggi yillarda sezilarli darajada kengaymoqda. 2025-yilda mamlakatning umumiy tashqi savdo aylanmasi taxminan **81,2 mlrd AQSh dollarini** tashkil etdi, bu ko'rsatkich o'tgan yilga nisbatan sezilarli darajada o'sdi va eksport, import hajmlari ham ortdi[1]. Savdo hamkorlari orasida Sharq davlatlari alohida o'rin tutadi:

- **Xitoy** O'zbekiston tashqi savdo aylanmasida katta ulushga ega bo'lib, **21,2 %** ga to'g'ri keladi.
- **Turkiya** bilan savdo aloqalari ham barqaror darajada davom etmoqda (taxm. **3,7 %**).
- **Koreya Respublikasi** ham O'zbekistonning yetakchi savdo sheriklaridan biri sifatida qayd etilgan (taxm. **2,1–2,2 %**)[2].

Bu raqamlar O'zbekistonning global savdo bozorida Sharq bozorlariga nisbatan muhim rol o'ynayotganini ko'rsatadi. Shu bilan birga, mamlakat jahon bozorining **210 ta davlatiga** yetib borib, savdo-iqtisodiy hamkorlikni kengaytirmoqda.

Investitsiyalar va korxonalar

Xalqaro hamkorlik faqat tovar almashinuvidan iborat emas; u investorlar va qo'shma bizneslarni jalb qilishni ham o'z ichiga oladi. 2026-yil holatiga O'zbekistonda **18 513 dan ortiq xorijiy investitsiyalar ishtirokidagi korxonalar** faoliyat yuritmoqda. Xorijiy korxonalar bo'yicha mamlakatlar orasida yetakchi o'rinlarni egallaganlar:

- **Xitoy** — 5 218 ta korxonalar (28,2 %).
- **Rossiya va Turkiya** ham ko'p sonli korxonalarga ega.
- **Janubiy Koreya** ham jahon bozorida O'zbekiston iqtisodiyotiga sarmoya kiritayotgan davlatlar qatorida joy oladi[3].

Bu investitsiyalar ko'pincha sanoat, savdo, qurilish, axborot texnologiyalari va xizmatlar sohalariga yo'naltirilmoqda, bu esa iqtisodiy diversifikatsiyani kuchaytiradi.

Xitoy bilan strategik hamkorlik

Xitoy bilan O'zbekiston o'rtasidagi iqtisodiy va transport aloqalari strategik xususiyatga ega. Bu ikki davlat Do'stlik va hamkorlik shartnomasini imzolagan va bir qator energetika, transport, va infratuzilma loyihalarini amalga oshirgan. Xususan, O'zbekiston–Xitoy muloqotlari nafaqat tovar almashinuvi, balki gaz quvurlari, temir yo'l infratuzilmasi va texnologik hamkorlikni ham o'z ichiga oladi.

Yaponiya va Janubiy Koreya bilan hamkorlik

Yaponiya bilan aloqalar: Diplomatik aloqalar 1992-yilda o'rnatilgan bo'lib, strategik sheriklik doirasida ko'p darajali iqtisodiy va ilmiy hamkorlik amalga oshirilmoqda. 2024-yilda ikki tomonlama savdo aylanmasi taxm. **320,2 mln dollar** bo'lgan, bu asosan O'zbekistonning importi hisobiga (308,2 mln dollar) shakllangan. Yaponiya bilan transport, ekologiya, turizm va ta'lim sohalarida ham bir qator kelishuvlar mavjud hamda ilmiy almashinuvlar faol davom etmoqda[4].

Janubiy Koreya bilan hamkorlik: Diplomatik va iqtisodiy aloqalar keng ko'lamda rivojlangan. O'zbekiston Koreya bilan **maxsus strategik sheriklik** darajasiga ko'tarilgan va ikki tomonlama tovar ayirboshlash hajmi milliardlab dollarni tashkil etmoqda. Koreya kompaniyalari bir qator infratuzilma loyihalari (masalan, transport va logistika)da faol qatnashmoqda va yirik investitsiyalarni jalb qilmoqda.

Transport va kommunikatsiya sohasidagi integratsiya

Sharq bilan hamkorlikda transport-logistika loyihalari ham muhim ahamiyatga ega. Masalan, Xitoy bilan temir yo'l va tranzit yo'laklarini rivojlantirish orqali O'zbekiston mintaqaviy transport markaziga aylanish yo'lida turibdi. Bu kabi loyihalar O'zbekistonni Yevropa va Osiyo bozorlariga ham yaqinlashtirib, savdo-logistika sharoitlarini yaxshilaydi.

Ta'lim va madaniy almashinuvlar

Savdo va investitsiyalar bilan bir qatorda, ta'lim, madaniyat va ilmiy almashinuvlar ham aloqalarning muhim qismiga aylanmoqda. Xitoy va Janubiy Koreyada o'zbekistonlik talabalar va mutaxassislar uchun treninglar, til markazlari, boshqa qo'shma akademik dasturlar mavjud. Bu almashinuvlar ijtimoiy kommunikatsiyani kuchaytiradi va turli madaniyatlar o'rtasida hamkorlikni chuqurlashtiradi.

O‘zbekistonning Sharq davlatlari bilan xalqaro aloqalari bugungi kunda mamlakatning tashqi siyosati va iqtisodiy rivojlanish strategiyasida muhim o‘rin tutadi. Tarixiy ildizlarga ega bo‘lgan ushbu aloqalar Buyuk Ipak yo‘li davridan boshlab shakllanib, zamonaviy davrda savdo-iqtisodiy, investitsiya, transport-logistika, ta‘lim va madaniyat sohalarini qamrab olgan keng ko‘lamli hamkorlikka aylangan.

Xitoy, Yaponiya, Janubiy Koreya va Turkiya bilan o‘zaro aloqalar mamlakatning iqtisodiy salohiyatini oshirish, xorijiy investitsiyalarni jalb etish va strategik sheriklikni rivojlantirish imkoniyatini beradi. Shu bilan birga, madaniy va ilmiy almashinuvlar orqali xalqlar o‘rtasidagi muloqot mustahkamlanadi, bu esa O‘zbekistonning mintaqaviy va global maydondagi o‘rnini yanada mustahkamlaydi. Natijada, Sharq davlatlari bilan xalqaro aloqalarni yanada kengaytirish va samarali boshqarish O‘zbekistonning iqtisodiy barqarorligi, siyosiy obro‘si va madaniy integratsiyasi uchun muhim omil bo‘lib xizmat qiladi.

ADABIYOTLAR

1. O‘zbekiston Respublikasi Tashqi ishlar vazirligi. O‘zbekistonning Osiyo va Tinch okeani mintaqasi davlatlari bilan hamkorligi. Tashkent: gov.uz, 2025.
2. State Committee of the Republic of Uzbekistan on Statistics. Foreign Trade of Uzbekistan 2025. Tashkent: stat.uz, 2025.
3. Wikipedia contributors. China–Uzbekistan relations. en.wikipedia.org, 2025.
4. Sputnik News Uzbekistan. O‘zbekistonning xorijiy investitsiyalardagi ishtiroki. oz.sputniknews.uz, 2026.
5. Маншуров, Ш. Т., Утабов, У. А., & Абдуганиева, Ю. Ш. (2023). Отработка данный температуры на с++ и сохранит в файле. *Oriental Renaissance: Innovative, educational, natural and social sciences*, 3(2), 730-740.
6. Маншуров, Ш. Т., & Абдуганиева, Ю. Ш. (2024). Новейшие технологии интернета связи: от 5G к будущим стандартам передачи данных. *Oriental renaissance: Innovative, educational, natural and social sciences*, 4(3), 315-328.
7. Shakhabinovna, A. Y. (2022). Automation of technological processes. *European Journal of Humanities and Educational Advancements*, 3(12), 130-131.
8. Абдуганиева, Ю. Ш. (2023). Автоматизация процессов флотации. *Oriental renaissance: Innovative, educational, natural and social sciences*, 3(3), 1097-1105.
9. Abdurahmanova, S. B. K. (2023). Basics of composition of the corpus of lacunar units in uzbek dialects. *Oriental renaissance: Innovative, educational, natural and social sciences*, 3(6), 1150-1153.
10. Abdurahmanova, S. B. Q. (2026). O ‘ZBEK TILIDA YARATILGAN KORPUSLAR TAVSIFI. *Oriental renaissance: Innovative, educational, natural and social sciences*, 6(2), 10-15.

11. ABDURAHMANOVA, S. (2024). SHEVALAR KORPUSINI YARATISHNING NAZARIY ASOSLARI (O 'ZBEK KORPUS LINGVISTIKASINING SHAKLLANISHI VA TARAQQIYOTI). «ACTA NUUZ», 1(1.10. 1), 273-275.
12. Abdurahmonova, S. S. (2022). FACTORS FOR FORMATION OF PEDAGOGICAL CULTURE OF PRESCHOOL EDUCATIONAL TEACHERS. *Oriental renaissance: Innovative, educational, natural and social sciences*, 2(6), 170-173.
13. BAKHTIYOROVNA, S. D. (2026). INDIVIDUALIZING INDEPENDENT LEARNING WITH THE USE OF ARTIFICIAL INTELLIGENCE. *Shokh Articles Library*, 1(1).
14. Baxtiyorovna, S. D. (2025). OLIY TA'LIMDA MULTIMEDIYANI QO 'LLASH TAJRIBASI. ZAMONAVIY TA'LIMDA FAN VA INNOVATSION TADQIQOTLAR, 3(10), 283-286.
15. Bakhtiyorovna, S. D. (2025). THE IMPORTANCE OF MULTIMEDIA IN ORGANIZING STUDENTS'INDEPENDENT WORK. *INTERNATIONAL JOURNAL OF ADVANCED RESEARCH IN EDUCATION, TECHNOLOGY AND MANAGEMENT*, 4(3), 153-161.
16. Sulaymanova, D. B. (2024). Texnika yo'nalishlarida dasturlashning kasbiy afzalliklari. *Zamonaviy ta'limda fan va innovatsion tadqiqotlar jurnali*, 203-211.
17. Sulaymanova, D., Abduganieva, Y., & Miratov, Z. (2023). Modeling roll contact curves of a squeezing machine. In *E3S Web of Conferences* (Vol. 443, p. 03006). *EDP Sciences*.
18. Vakhobova, M. (2022). Main principles of ICT-assisted language learning and teaching. *Архив научных исследований*, 4(1).
19. Vakhobova, M. A. (2022). INNOVATIVE METHODS OF THE DISTANCE LEARNING PROCESS IN MODERN UNIVERSITIES. *Oriental renaissance: Innovative, educational, natural and social sciences*, 2(5-2), 641-645.
20. Vakhobova, M. (2022). The Richness of the English Language. *Архив научных исследований*, 4(1).
21. Vakhobova, M. (2022). INNOVATIONS IN EDUCATION AS A NECESSARY CONDITION FOR THE DEVELOPMENT OF CREATIVITY OF UNIVERSITY STUDENTS. *Архив научных исследований*, 4(1).
22. Vakhobova, M. (2022). THE GENERAL CHARACTERISTICS OF TEACHING AND READING COMPREHENSION. *Архив научных исследований*, 4(1).
23. Vakhobova, M. (2022). THE USE OF GAMES AS A STRATEGY OF DEVELOPING COMMUNICATIVE COMPETENCE OF LEARNERS. *Архив научных исследований*, 4(1).